A Study of Social Factors Affecting the Attitude towards Marriage: Study among Female Dormitory Students in Yazd University

Ahmad Kalateh Sadati*: Associate professor of sociology, Yazd University, Yazd, Iran. asadati@yazd.ac.ir
Razeih Jireai: Master of social work, state welfare organization, Arak, Iran. r.jireay9714@yahoo.com

Abstract

Introduction: Attitude towards marriage is closely related to marriage and indirectly related to the issue of fertility in the country. This study investigates the social factors affecting the attitude towards marriage among female students of Yazd University.

Methods: The present study is a cross-sectional study conducted in 2018. The research is correlational, and two-hundred female students living in Yazd University dormitory were selected by random sampling method. The Phillips social support questionnaire, the marriage attitude scale, and the Duke Religious questionnaire were used to collect data. Data were analyzed by Pearson correlation and multivariate regression.

Results: The Pearson correlation test showed a significant relationship between attitude to marriage with social support and also attitude to marriage and religious attitude. The results showed that the prediction percentage of the variable is related to the variables of religious attitude (12%), household dimension (18%), and education level (22%) and in total, they have the greatest impact on the attitude towards marriage.

Conclusions: This research has shown that the higher the social support is the more positive attitudes toward marriage. According to the results of the study, the focus of cultural and social policymakers on the variables of religious attitude, level of education, and family size is suggested to a positive change in the attitude towards marriage and encourage more young people to marry.

Keywords

Social Support

Female Students

Religious Attitude

Attitude to Marriage

*Corresponding Author
Study Type: Original
Received: 25 Sep 2020
Accepted: 16 Jan 2022

Please cite this article as follows: Kalateh Sadati A, and Jireai R. A study of social factors affecting the attitude towards marriage: Study among female dormitory students in Yazd University. Quarterly Journal of Social Work. 2022; 10 (4); 48-56

[Downloaded from socialworkmag.ir on 2026-11-14]

[DOR: 20.1001.1.1735451.1401.10.4.5.5]

بررسی عوامل اجتماعی موثر بر نگرش به ازدواج: مطالعه دانشجویان دختر خوابگاه دانشگاه یزد

احمد کلاته ساداتی*: دانشیار جامعه شناسی، دانشگاه یزد، یزد، ایران. asadati@yazd.ac.ir
راضیه جیریایی: کارشناس ارشد مددکار اجتماعی، اداره بهزیستی، اراک، ایران. r.jireay9714@yahoo.com

چکیده

مقدمه: نگرش به ازدواج، ارتباط تنگاتنگی با ازدواج و به‌صورت غیرمستقیم با موضوع باروری در کشور دارد. هدف پژوهش حاضر، بررسی عوامل اجتماعی موثر بر نگرش به ازدواج در بین دانشجویان دختر دانشگاه یزد می باشد.

روش: مطالعه حاضر، یک مطالعه مقطعی است که در سال ۱۳۹۷ انجام شد. پژوهش از نوع همبستگی است که در آن دویست نفر از دختران دانشجوی ساکن خوابگاه دانشگاه یزد با روش نمونه‌گیری تصادفی انتخاب شدند. برای جمع آوری داده‌ها از پرسشنامه حمایت اجتماعی فیلیپس، مقیاس نگرش به ازدواج و پرسشنامه مذهبی دوک استفاده شد. داده‌ها توسط همبستگی پیرسون و رگرسیون چندمتغیره تجزیه و تحلیل شد.

نتایج: آزمون همبستگی پیرسون بین نگرش به ازدواج با حمایت‌اجتماعی و همچنین بین نگرش به ازدواج با نگرش مذهبی رابطه معناداری را نشان داد. نتایج رگرسیون چندمتغیره نیز مشخص کرد که متغیرهای نگرش مذهبی دوازده درصد، بعد خانوار هجده درصد و سطح تحصیلات بیست و دو درصد در مجموع بیشترین تاثیر را بر نگرش به ازدواج دارند.

بحث و نتیجه‌گیری: تحقیق نشان داد که هر چه حمایت اجتماعی بالاتر باشد، نگرش مثبت نسبت به ازدواج وجود دارد. با توجه به نتایج پژوهش، تمرکز سیاستگذاران فرهنگی و اجتماعی روی متغیرهای نگرش مذهبی، سطح تحصیلات و بعد خانوار، برای تغییر مثبت در نگرش به ازدواج و یا تشویق بیشتر نسل جوان به ازدواج پیشنهاد می‌گردد.

واژگان کلیدی

حمایت‌اجتماعی

دانشجویان دختر

نگرش مذهبی

نگرش به ازدواج

* نویسنده مسوول
نوع مطالعه: پژوهشی
تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۰۷/۰٤
تاریخ پذیرش: ۱٤۰۰/۱۰/۲۶

نحوه استناد به مقاله: احمد کلاته ساداتی و راضیه جیریایی. بررسی عوامل اجتماعی موثر بر نگرش به ازدواج: مطالعه دانشجویان دختر خوابگاه دانشگاه یزد. فصلنامه مددکاری اجتماعی، ۱٤۰۰؛ ۱۰ (٤): ٥٦-٤٨

[Downloaded from socialworkmag.ir on 2026-11-14]

[DOR: 20.1001.1.1735451.1401.10.4.5.5]

مقدمه

ازدواج از مهمترین رسوم معمول در تمام جوامع است که به‌دلیل نقش مهم آن در فراهم کردن ساختار و زیربنای تشکیل خانواده و گسترش نسل، مهمترین و بنیادی‌ترین نوع ارتباط معرفی شده است.[۱] ازدواج نه‌تنها در سلامت جسمی و روانی فرد موثر است، نقش مهمی در ورود انسان به دوره بزرگسالی بر عهده دارد. همچنین ازدواج، پدیده‌ای مطلق و فارغ از بستر زمان و مکان نیست، بلکه در هر زمان و در هر جامعه، چهره خاصی دارد و با جامعه نیز دگرگون می‌شود.[۲] مساله ازدواج و زناشویی ازجمله مساله‌ها مهم بشری در طول تاریخ بوده است، به‌همین دلیل به این مساله علاوه بر ادیان و مذاهب، رشته‌های علوم انسانی مانند جامعه‌شناسی، حقوق، اقتصاد، روانشناسی و غیره نیز توجه کرده‌اند. با توجه به اهمیت نهاد خانواده، هرگونه تغییر و تحول در جامعه، نهاد خانواده را نیز تغییر خواهد داد. افزایش سن ازدواج دختران و رواج پدیده تجرد در آنان ازجمله تحولاتی است که به‌دنبال تغییرات کلان در سطح جامعه ایجاد شده است. توسعه و نوسازی در دنیای جدید با تغییر سریع و در خور توجه شرایط اقتصادی و اجتماعی، تغییر در زمان ازدواج و تاخیر آن را به زمان‌های دورتر موجب شده است. پیچیده‌تر شدن تقسیم کار اجتماعی، گسترش تحصیلات همگانی و مشارکت بیشتر زنان در فعالیت‌های اقتصادی و اجتماعی خارج از خانه ازجمله عواملی هستند که در تاخیر ازدواج نقش دارند.[۳] پدیده افزایش سن ازدواج و بروز تجرد، باعث اختلال در کارکرد طبیعی نابسامانی‌هایی مانند نهاد خانواده می‌شود و به‌دنبال این امر به‌طور طبیعی نابسامانی‌هایی مانند شیوع انواع فسادهای اجتماعی، بحران میل جنسی، فرار دختران و... در سطح جامعه به‌وجود می‌آید.

نگرش به ازدواج عبارت است از عقیده ذهنی و باورهای فرد در مورد ازدواج؛ که در مراحل اولیه زندگی شکل گرفته و سازه‌ای نسبتا ثابت است.[٤] با توجه به نحوه شکلگیری نگرش به ازدواج این سوال مطرح می‌گردد که مطالعه نگرش به ازدواج چه لزوم و اهمیتی دارد. در پاسخ، هلمن اذعان می‌دارد که شناسایی درست و ارزیابی صحیح نگرش به ازدواج یکی از اساسی‌ترین فعالیت‌ها در مطالعاتی است که هدف آن‌ها پیش‌بینی و شناسایی عوامل موثر بر کیفیت زندگی زناشویی است.[۵] از نظر مازلو، تا زمانی که نیازهای اولیه و جسمانی در هر ارتباط برآورده نشود، تامین دیگر نیازهای فرد امکان‌ناپذیر است. طبق نظریه نیازهای مازلو، انسان‌ها پنج دسته نیاز دارند که عبارت است از: نیازهای جسمی هوا، غذا، خواب، رابطه جنسی و ...، نیاز به ایمنی، نیاز به روابط اجتماعی، نیاز به احترام و تایید و نیاز به خویشتن‌یابی. وی برای این نیازها نوعی اولویت سلسله‌مراتبی بر می‌شمارد؛ به این معنا که ابتدا نیازهای سطح پایین یا پست باید ارضا شود؛ پس از آن، انسان در سطوح بالاتر احساس نیاز خواهد کرد. از نظر مازلو، نیازهای جسمانی در پایینترین سطح و نیاز به خویشن‌یابی در عالی‌ترین سطح است.[٦] بر این اساس، نیاز جنسی را باید به‌مثابه نیاز اولیه در این‌گونه روابط در نظر گرفت. برآورده کردن سایر نیازها مستلزم برطرف کردن چنین نیازی است. فروید نیز بر کشش جنسی در روابط دختر و پسر تاکید می‌کند و آن را عامل ناخودآگاهانه در جذب فرد جوان جنس مخالف و فعالیت‌های جنسی موثر می‌داند.[۷]

تحقیقات مختلف از جمله آماتو و راجرز نشان داده‌اند که نگرش به ازدواج و طلاق، پیش‌بینی‌کننده کیفیت زندگی زناشویی است و کیفیت زندگی زناشویی خود را در طول زمان بهبود می‌بخشند.[۸] بدین‌ترتیب نگرش به ازدواج بسیار دارای اهمیت است؛ زیرا یکی از مکانیسم‌های کلیدی برای پیش‌بینی رفتار واقعی در ازدواج[۹] و یکی از بهترین شاخص‌های عملکرد در روابط عاشقانه است.[۱۰] به‌طور کلی، نگرش بر واکنش فرد نسبت به تمامی موضوع‌ها و موقعیت‌های وابسته به نگرش تاثیر مستقیم و پویا بر جای می‌گذارد.[۱۱] در طی سال‌های اخیر، آموزش‌ها و مشاوره‌های قبل از ازدواج در جامعه ما افزایش یافته، و جوانان از کارگاه‌های آموزش پیش از ازدواج که توسط مراکز گوناگون برگزار می‌شود، استقبال می‌کنند. بسیاری تحقیقات نیز در این زمینه انجام‌شده و یکی از علل کاهش گرایش جوانان در کشور ما، باورهای نادرست و نگرش نامناسب به ازدواج دانسته شده است.[۱۲]

صباغچی و همکاران[۱۳] تحقیقی تحت عنوان تعیین نگرش به ازدواج و تشکیل خانواده در شهر یزد پرداخته‌اند. یافته‌ها بیانگر آن است که تفاوت‌های نگرشی زنان شهر یزد به ابعاد مختلف ازدواج و تشکیل خانواده، برحسب متغیرهای زمینه‌ای نظیر سن و وضعیت تاهل، مستقل از تاثیر عوامل و متغیرهای فرهنگی و ارزشی، چندان چشمگیر نیست. در مقابل متغیرهایی نظیر فردگرایی، خودتحقق‌بخشی و سرمایه فرهنگی اهمیت نسبی بیشتری در تبیین این تفاوت‌های نگرشی ایفا می‌کنند. حرازی و همکاران[١٤] تحقیقی با هدف بررسی عوامل موثر بر ازدواج در بین دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی شهید

[Downloaded from socialworkmag.ir on 2026-11-14]

DOR: 20.1001.1.1735451.1401.10.4.5.5]

صدوقی یزد انجام داده‌اند. تاکید جامعه مورد مطالعه به نقش موثر عوامل معنوی و اخلاقی در زندگی زناشویی، ازجمله نتایج با اهمیت این پژوهش بود همچنین اکثر متاهلین، انگیزه ازدواج خود را آسایش و تکامل روحی و پاسخ به ارضای غرایز فطری قلمداد کردند. مجردها اساسی‌ترین مشکل ازدواج را نیافتن فرد مناسب با توجه به معیارهای خود دانسته و همچنین اکثر آن‌ها علت ازدواج نکردن را نگرشی از افت تحصیلی ذکر کردند.

زارع شاه‌آبادی و زکیه سلیمانی[۱۵] به بررسی عوامل مرتبط با گرایش دانشجویان به روابط پیش از ازدواج در دانشگاه یزد پرداخته‌اند. نتایج حاکی از آن است که ارتباطات پیش از ازدواج بخشی از فرآیند عادی زندگی محسوب می‌گردد که می‌توان آن را با درک نیازهای طرفین به یک رابطه قراردادی و نظامند تبدیل نمود و ارتباط دو جنس؛ نه در جهت تخلیه عاطفی، بلکه به‌منظور اهداف متعالی‌تر همچون کسب مهارت‌های ارتباطی برقرار گردد. پورافکاری و همکاران[۱۶] پژوهشی با عنوان بررسی رابطه ویژگی‌های شخصی و نگرش به ازدواج؛ مطالعه موردی دانشجویان دختر هجده الی بیست و پنج ساله دانشگاه اصفهان انجام داده‌اند. نتایج پژوهش نشان داد بین میزان درون‌گرایی، برون‌گرایی، سلطه‌پذیری، سن، پایگاه و عقاید مذهبی به ازدواج، رابطه وجود دارد؛ ولی بین سلطه‌گری و نگرش به ازدواج، تفاوت معنی‌داری مشاهده نشده است.

نیکخواه و همکاران[۱۷] در تحقیقی به سنجش نگرش دانشجویان به ازدواج پرداخته‌اند، که نتیجه حاصل‌شده نشان داد، بین پایگاه اقتصادی-اجتماعی و دینداری با نگرش به ازدواج رابطه مثبت وجود دارد. مالهوترا و همکاران[۱۸] برای بررسی شباهت‌های نسلی دختران و مادران در ادراک‌های ازدواج، پژوهشی با عنوان مادران، دختران، ازدواج: تبیین شباهت‌ها در ادراک‌های نسلی در سریلانکا انجام داده‌اند. نتایج نشان می‌دهد نگرش دختران و مادرانشان به ازدواج نسبتا مدرن است. در تبیین این وضعیت، گسترش تحصیلات و استفاده از رسانه بسیار مهم بوده است، به‌گونه‌ای که در جامعه‌ای که فرصت‌های تحصیلی و رفاه اجتماعی و حمایت اجتماعی برای زنان در دسترس باشد، مادران و دختران بر ابعاد فردی ازدواج بیشتر از ابعاد خانوادگی تاکید دارند. نتایج پژوهش گابرن اسکایا،[۱۹] در شش کشور اتریش، آلمان، بریتانیا، ایرلند، هلند و آمریکا نشان می‌دهد، مطابق با ایده نهادی شدن، ازدواج و باروری جهانی در حال حرکت است. در تمام این کشورها، زنان هرگز ازدواج نکرده، زنان با تحصیلات بالاتر، زنان شاغل و افراد کمتر مذهبی، دیدگاه‌های سنتی کمتری در مورد ازدواج و فرزندان دارند. در پژوهش‌های انجام‌شده، عوامل متعددی در رابطه با نگرش به ازدواج دانشجویان گزارش شده است؛ اما در رابطه با تاثیر حمایت‌های اجتماعی نسبت به نگرش به ازدواج در بین دانشجویان پژوهشی انجام نگرفته است. لذا با توجه به مساله‌ها ذکرشده، پژوهش حاضر با هدف بررسی عوامل اجتماعی، مخصوصا نگرش مذهبی و حمایت اجتماعی موثر بر نگرش به ازدواج در بین دانشجویان دختر دانشگاه یزد اجرا شده است و بر این اساس، فرضیه‌های پژوهش بدین شرح بررسی شده است: -بین نگرش مذهبی با نگرش به ازدواج رابطه وجود دارد. -بین حمایت اجتماعی با نگرش به ازدواج رابطه وجود دارد. -بین متغیرهای زمینه‌ای از قبیل سن، سطح تحصیلات و بعد خانوار با نگرش به ازدواج رابطه وجود دارد.

روش

از آن‌جا که می‌توان از نتایج پژوهش حاضر در جهت طرح‌ریزی یک چارچوب برای کمک به ازدواج جوانان و نگرش خانواده‌ها استفاده کرد، می‌توان آن را از نظر هدف و ماهیت تحقیق در رده پژوهش‌های کاربردی به حساب آورد. روش اجرای پژوهش، پیمایشی و از نوع تحقیق؛ توصیفی و به لحاظ معیار زمان، مطالعه مقطعی و به لحاظ معیار ژرفایی از نوع پهنانگر است. حجم نمونه پژوهش، دویست نفر از دانشجویان دختر مقاطع تحصیلی کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری دانشگاه یزد که بیشتر افراد در گروه سنی بیست و سه سال و ساکن خوابگاه بودند، است که با روش نمونه‌گیری تصادفی در نیمسال دوم ۱۳۹۸-۱۳۹۷ انتخاب شدند. تعداد دانشجویان خوابگاهی طبق نظر مسوولین حدود سه هزار نفر بود که مطابق جدول مورگان تعداد نمونه سی صد و سی و هشت نفر در نظر گرفته شد. از آن‌جایی که تحقیق در اوایل تابستان انجام شد، یکی از محدودیت‌های تحقیق دسترسی نداشتن به همه دانشجویان بود و تعداد نمونه ما با ریزش مواجه شد. علاوه بر این، مساله پاسخ ندادن عده‌ای از مشارکت‌کنندگان نیز مطرح بود. در نهایت، تعداد دویست نمونه تکمیل‌شده، مورد تجزیه و

[Downloaded from socialworkmag.ir on 2026-11-14]

DOR: 20.1001.1.1735451.1401.10.4.5.5]

تحلیل قرار گرفت. شیوه نمونه‌گیری در دسترس بود.

ملاک‌های ورود و خروج

ورود: رضایت از شرکت در پژوهش و تکمیل پرسشنامه‌ها توسط دختران دانشجوی در حال تحصیل در یکی از مقاطع تحصیلی در دانشگاه یزد.

خروج: تمایل نداشتن به تکمیل پرسشنامه‌ها.

ابزارهای پژوهش

مقیاس حمایت و اجتماعی: این پرسشنامه توسط واکس، فیلیپس، هالی، تامپسون، ویلیامز و استورات ، در سال ۱۹۸٦ بر مبنای تعریف کوب از حمایت‌اجتماعی ساخته شد. بنا به تعریف کوب، حمایت اجتماعی به میزان برخورداری از محبت، مساعدت و توجه اعضای خانواده، دوستان و سایر افراد اشاره دارد. این مقیاس دارای بیست و سه ماده است که سه حیطه خانواده، دوستان و سایرین را در بر می‌گیرد. خرده مقیاس خانواده هشت ماده، دوستان هفت ماده، سایرین هشت ماده را در بر می‌گیرد. همچنین حداقل و حداکثر نمره بین صفر و بیست و سه متغیر است و بالا بودن نمره در این پرسشنامه، بیانگر حمایت اجتماعی بالاتر و پایین بودن نمره، بیانگر حمایت اجتماعی پایینتر است.[۲۰] این آزمون در مطالعه ابراهیمی‌قوام در سال ۱۳۷۱ بر روی صد دانشجو و دویست دانش‌آموز اجرا شد. پایایی آزمون در نمونه دانشجویی در کل مقیاس نود صدم و در نمونه دانش‌آموزی هفتاد صدم و در آزمون مجدد در دانش‌آموزان پس از شش هفته هشتاد و یک صدم بود.[۲۱] این پژوهش حمایت اجتماعی با سه بعد سنجیده شده است. بعد دوستان با هفت گویه؛ آلفای پنجاه و نه صدم، بعد خانواده با هشت گویه؛ آلفای پنجاه صدم، بعد سایرین با هشت گویه؛ آلفای چهل و چهار صدم، و برای شاخص کل متغیر حمایت اجتماعی آلفای هفتاد و چهار صدم به‌دست آمد.

مقیاس نگرش به ازدواج MAS: مقیاس نگرس به ازدواج توسط بارتن و روسن در سال ۱۹۹۸ ساخته شده است. این مقیاس شامل بیست و سه صدم گزاره؛ با مقیاس چهار درجه‌ای لیکرت، از کاملا موافق تا کاملا مخالف است که باورها و نگرش‌های مربوط به ازدواج را می‌سنجد. از طریق جمع نمرات گزاره‌ها، نمره کلی که حداقل بیست و سه و حداکثر نود و دو است، به‌دست می‌آید. نمرات بالاتر نشان‌دهنده نگرش مثبت‌تر نسبت به ازدواج است.[۲۲] در این پژوهش، نگرش به ازدواج با سه بعد سنجیده شده است. بعد باورهای ارتباطی با هفت گویه آلفای بیست و دو صدم، بعد تغییرناپذیری همسر با هشت گویه آلفای هفتاد و چهار صدم، بعد نقش تخریبی توافق نداشتن با هشت گویه آلفای بیست و هشت صدم، و برای شاخص کل متغیر نگرش به ازدواج آلفای هفتاد و سه صدم به‌دست آمد.

مقیاس شاخص مذهبی دوک: این شاخص استاندارد، پنج آیتم دارد و توسط کونیگ و همکاران طراحی شده است که آیتم نخست آن؛ اعمال مذهبی سازمان‌یافته مثل تعداد دفعات شرکت در مسجد و مراسم مذهبی را بر مبنای مقیاس شش درجه‌ای مورد ارزیابی قرار می‌دهد. آیتم دوم؛ اعمال مذهبی غیرسازمان‌یافته مثل تعداد دفعات نماز خواندن را بر مبنای مقیاس شش درجه‌ای لیکرت، از بیش از یک بار در روز تا هرگز مورد ارزیابی قرار می‌دهد. سه آیتم بعدی شکل عمیق انگیزش درونی، تعهد و تسلیم در برابر مذهب را به شکل حضور خدا در زندگی، زندگی کردن مطابق با سفارش‌های مذهبی و قراردادن مذهب فراتر از بقیه امور زندگی، با استفاده از مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت، از به هیچ عنوان صدق نمی‌کند تا کاملا صدق می‌کند مورد بررسی قرار می‌دهد. جمع سه آیتم بیانگر امتیازات مذهب درونی است. دامنه امتیازات کلی اعمال مذهبی دو تا دوازده و عقاید مذهبی از پانزده تا چهل و پنج متغیر است.[۲۳] پایایی این پرسشنامه در سال ۱۳۹۰ توسط دکتر بالجانی در مطالعه‌ای جهت بررسی ارتباط بین مذهب، سلامت معنوی و کیفیت زندگی در بیماران سرطانی با آلفای کرونباخ نود و سه صدم گزارش گردید.[۲٤] در این پژوهش نگرش مذهبی با سه بعد سنجیده شده است. بعد اعمال مذهبی سازمان‌یافته با یک گویه؛ بعد اعمال مذهبی غیرسازمان‌یافته با یک گویه؛ بعد شکل عمیق انگیزش درونی با سه گویه و برای شاخص کل متغیر نگرش مذهبی آلفای هفتاد و نه صدم به‌دست آمد.

ملاحظات اخلاقی: تحقیق حاضر با رعایت ملاحظات اخلاقی انجام شد. بدین منظور، حفظ گمنامی مشارکت‌کنندگان در تحقیق و صداقت در مسیر تحقیق و تحلیل و ارائه نتایج داده‌ها از مهمترین ملاحظات اخلاقی پژوهش حاضر می باشد.

[Downloaded from socialworkmag.ir on 2026-11-14]

DOR: 20.1001.1.1735451.1401.10.4.5.5]

یافته ها

توزیع فراوانی و درصد متغیر سن پاسخ‌دهندگان نشان می‌دهد که چهل و سه و پنج دهم درصد افراد نمونه، بین هجده تا بیست و دو سال و چهل و پنج و پنج دهم درصد، بین بیست و سه تا بیست و هفت سال و نه صدم درصد بین بیست و هشت تا سی و دو سال و در نهایت دو و پنج دهم درصد، بین سی و سه تا سی و هفت سال سن دارند. به‌عبارت دیگر، بیشترین فراوانی مربوط به افراد با سن بین هجده تا بیست و دو سال بودند. بر اساس اطلاعات به‌دست‌آمده مشخص گردید، چهار و پنج دهم درصد شرکت‌کنندگان، تعداد اعضای خانواده آن‌ها چهار نفر، و بیست و نه و دو دهم درصد از شرکت‌کنندگان؛ پنج نفر و سی و هفت دهم درصد از شرکت‌کنندگان شش نفر و پانزده و سه دهم درصد از شرکت‌کنندگان هفت نفر و نه و چهار دهم درصد از شرکت‌کنندگان هشت نفر و هفت و نه دهم درصد از شرکت‌کنندگان نه نفر و درنهایت دو درصد از شرکت‌کنندگان در خانواده ده نفره زندگی می‌کنند؛ که بیشترین فراوانی به خانواده‌های شش نفر است. توزیع فراوانی و درصد متغیر سطح تحصیلی نشان می‌دهد که شصت و نه دهم درصد پاسخگویان لیسانس و سی و هفت دهم درصد در مقطع ارشد و هفت و نه دهم درصد در مقطع دکتری بودند، که بیشترین فراوانی مربوط به دانشجویان مقطع لیسانس بودند. در این تحقیق ابتدا آزمون نرمال بودن بر روی متغیرهای تحقیق صورت گرفت. برای این کار از آزمون کولموگروف اسمیرنوف K-S که شرح آن در جدول شماه یک آمده است، استفاده گریده است. با توجه به پی-ولیو و مقایسه آن با سطح معنی‌داری پنج صدم ۰/۰۵ P> نتیجه گرفته می‌شود که فرض نرمال بودن متغیر نگرش به ازدواج، نگرش مذهبی و حمایت اجتماعی تایید می‌شود. از آن‌جا که یکی از شروط استفاده از ضریب همبستگی پیرسون نرمال بودن متغیرها است، لذا در این تحقیق با توجه به نرمال بودن متغیرها از این آزمون استفاده شده است.

جدول(۱) آزمون کولموگروف اسمیرنوف(k-s)

متغیرها	نگرش به ازدواج	نگرش مذهبی	حمایت اجتماعی
تعداد	۲۰۰	۲۰۰	۲۰۰
میانگین	۷۱/۷۲	۱۸/۳۴	۵۸/۳۳
انحراف معیار	۸/۷۶۸	۴/۵۶۵	۱۵/۵۸۷
قدر مطلق اختلاف	۰/۰۲۵	۰/۰۳۶	۰/۰۲۵
مقدار مثبت	۰/۰۲۵	۰/۰۳۱	۰/۰۲۵
مقدار منفی	-۰/۰۲۰	-۰/۰۳۶	-۰/۰۲۵
آماره کولموگروف اسمیرنوف	۰/۰۲۵	۰/۰۳۶	۰/۰۲۵
پی مقدار (sig)	۰/۲۰۰	۰/۱۹۸	۰/۱۷۵

جدول(۲) آزمون همبستگی پیرسون برای بررسی رابطه بین حمایت اجتماعی و نگرش مذهبی با نگرش به ازدواج

متغیر		حمایت اجتماعی	دوستان	خانواده	سایر	نگرش مذهبی	اصال مذهبی سازمان یافته	اصال مذهبی غیر سازمان یافته	نگرش منفی (نگرش تردیدی)
نگرش به ازدواج	همبستگی	۰/۱۷۶**	۰/۱۱۹	۰/۰۸۷	۰/۲۲۹**	۲۲۳**	۰/۰۸۳	۰/۰۵۱	-۰/۳۱۶**
	سطح معناداری	۰/۰۱۲	۰/۰۹۴	۰/۲۲۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۲	۰/۲۴۲	۰/۴۷۵	۰/۰۰۰
	تعداد	۲۰۰	۲۰۰	۲۰۰	۲۰۰	۲۰۰	۲۰۰	۲۰۰	۲۰۰

*p<۰/۰۵
**p <۰/۰۱

جدول(۳) آزمون رگرسیون چندگانه

متغیر	ضرایب استانداردنشده B	ضرایب استانداردنشده خطای-معیار	ضرایب استاندارد شده β	t	سطح معنی - داری
نگرش مذهبی	۰/۴۰۸	۰/۱۲۳	۰/۱۲۳	۳/۳۲۰	۰/۰۰۱
بعد خانوار	۱/۱۳۷	۰/۴۱۶	۰/۱۸۲	۲/۷۳۳	۰/۰۰۷
سطح تحصیلی	۳/۲۰۰	۰/۹۵۴	۰/۲۲۷	۳/۳۵۴	۰/۰۰۱
حمایت اجتماعی	۰/۲۷۴	۰/۱۵۹	۰/۱۱۴	۱/۷۲۳	۰/۰۸۰
ضریب همبستگی-چندگانه[1]	۰/۴۲۰	ضریب تعیین[2]	۰/۱۷۶	ضریب تعیین تعدیل‌شده[3]	۰/۱۵۹

۱. R
۲. R Square
۳. Adjusted R Square

جدول(۳) آزمون رگرسیون چندگانه

متغیر	ضرایب استانداردنشده B	ضرایب استانداردنشده خطای-معیار	ضرایب استاندارد شده β	t	سطح معنی - داری
نگرش مذهبی	۰/۴۰۸	۰/۱۲۳	۰/۱۲۳	۳/۳۲۰	۰/۰۰۱
بعد خانوار	۱/۱۳۷	۰/۴۱۶	۰/۱۸۲	۲/۷۳۳	۰/۰۰۷
سطح تحصیلی	۳/۲۰۰	۰/۹۵۴	۰/۲۲۷	۳/۳۵۴	۰/۰۰۱
حمایت اجتماعی	۰/۲۷۴	۰/۱۵۹	۰/۱۱۴	۱/۷۲۳	۰/۰۸۰
ضریب همبستگی-چندگانه[1]	۰/۴۲۰	ضریب تعیین[2]	۰/۱۷۶	ضریب تعیین تعدیل‌شده[3]	۰/۱۵۹

۱. R
۲. R Square
۳. Adjusted R Square

جدول شماره دو آزمون همبستگی پیرسون برای رابطه بین حمایت اجتماعی و نگرش مذهبی با نگرش به ازدواج را نشان می‌دهد. تحلیل استنباطی داده‌ها نشان داد که بین ابعاد حمایت اجتماعی و نگرش به ازدواج رابطه معنادار وجود دارد. مخصوصا بعد سایر، همبستگی قویتر دویست و بیست و نه هزارم را نسبت به ابعاد دیگر این متغیر نشان می‌دهد. با توجه به این‌که این تحقیق در بین دانشجویان دختر دانشگاه یزد صورت گرفته است، و بیشتر افراد شرکت‌کننده در پژوهش در خوابگاه سکونت داشتند، می‌توان نتایج این همبستگی را تحت تاثیر نگرش دانشجویانی دانست که در خوابگاه با هم در ارتباط هستند یا تحت تاثیر افرادی که در بیرون از منزل یا خوابگاه با آن‌ها در ارتباط هستند. همچنین زندگی در خوابگاه و دیدن هم خوابگاهی‌های دختر مجرد و نیز متاهل، می‌تواند نگرش آن‌ها به ازدواج را تحت تاثیر قرار داده باشد. همچنین بین نگرش مذهبی با نگرش به ازدواج رابطه معنادار وجود دارد. بدین معنا که با افزایش دیدگاه روشنتری به اعتقادات دینی، نگرش دانشجویان دختر نیز به امر ازدواج مثبت‌تر است.p<۰/۰۱

از رگرسیون چندگانه با روش گام‌به‌گام برای بررسی تاثیر متغیرهای مستقل معنی‌دار بر نگرش به ازدواج استفاده شده است. متغیرهایی در مدل رگرسیون آورده شده که بیشترین تاثیر را بر متغیر نگرش به ازدواج دارند. نگرش مذهبی، بعد خانوار و سطح تحصیلی، در مجموع بیشترین تاثیر را بر نگرش به ازدواج داشته‌اند. در بین متغیرهای تحقیق، سطح تحصیلات با بیست و دو درصد بیشترین سهم را در تبیین نگرش به ازدواج دارد.

طبق نتایج واریانس تک خطی، می‌توان گفت که در مجموع متغیرهای مستقل تحقیق حاضر، هفده درصد از واریانس

[Downloaded from socialworkmag.ir on 2026-11-14]

DOR: 20.1001.1.1735451.1401.10.4.5.5]

نگـرش به ازدواج را پیش‌بینـی می‌کنند. مابقی تغییرات متغیر وابسـته، متغیر تاثیرگذار هستند. به‌دلیـل پیچیده و چندبعدی بودن متغیر وابسـته تحقیق؛ یعنی نگرش به ازدواج و همچنین به حساب نیامدن برخی از متغیرهایی است که بر این

بحث و نتیجه گیری

هـدف پژوهـش حاضر، تبیین روابط بین پدیده‌ها و افزودن به دانش موجـود در زمینه عوامل اجتماعی تاثیرگذار در زمینه ازدواج جوانان بود. جامعه‌آماری پژوهش، دویسـت نفر از دانشـجویان دختر مقاطع تحصیلی کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری سـاکن خوابگاه دانشگاه یزد بودند که بیشـتر افراد در گروه سنی بیست و سه سال بوده و در نیمسال دوم ۱۳۹۸-۱۳۹۷ صورت گرفت. یافته‌ها نشـان داد که بین نگرش مذهبی با نگرش به ازدواج روابط مثبت وجود دارد. این یافته همسـو بـا پژوهـش مالهوترا و همکاران،[۱۸] پورافکاری و همکاران[۱٦] و نیکخواه و همـکاران[۱۷] بود. در تبیین این یافته می‌توان بیان کرد که بر اسـاس نظریه پارسـونز، چون جریان کنـش متقابل خصلت اجتماعی دارد و ارزش‌ها در آن موثر هسـتند، کنش اجتماعی را بدون در نظر گرفتن نظام اجتماعی که خود مرکب از نظام فرهنگی و شـخصیتی اسـت، نمی‌توان مطالعه کرد؛ که نهاد دینی نیز مسـوولیت ثبات اخلاقی را به عهـده دارد و از ارزش‌های فرهنگ عمومی مراقبت می‌کند. به‌عبارتی ارزش‌های دینی، کارکرد نشـان دادن راه‌ها و نگرش‌های خاص در موقعیت‌های ویژه به شـخص نشان می‌دهند.[۲۵] اساسا یکی از حمایت‌های دین از خانواده، توصیه و تشـویق افراد به ازدواج و تشـکیل خانواده است. در تحقیق حاضر نیز، هر چه دانشجویان دختر بیشتر پایبند به اعتقادات دینی بودند، نگرش مثبتی نسبت به ازدواج داشتند.

همچنین نتیجه تحلیل داده‌ها نشان داد که در متغیر حمایت اجتماعی بین مولفه‌های منابع سایر افراد، منابع دوستان و منابع خانـواده در مقیـاس حمایت اجتماعی با متغیر نگرش به ازدواج رابطه مثبت معنی‌داری وجود دارد. بدین‌معنی که با افزایش حمایت اجتماعی، نگرش افراد به ازدواج نیز افزایش خواهد داشـت و بالعکس؛ این نتایج همسـو با مالهوترا و همکاران[۱۸] بود. حمایت اجتماعی مفهومی چندبعدی است که به اشکال و طرق مختلفی تعریف شده است. برای مثال، می‌توان آن را به‌عنوان یک منبع فراهم‌شده توسط دیگران، به‌عنوان امکاناتی برای مقابله با استرس، یا یک مبادله‌ای از منابع تعریف نمود.[۲٦] حمایت اجتماعی نیز احسـاس ارزشـمند بودن به فرد داده و بخشی از یک شـبکه اجتماعی است که فرصت‌هایی را برای ارتباط با دیگران و نیز نسـبیت ارتباطات با ارزش فراهم می‌آورد. همچنین حمایت اجتماعی به میزان برخورداری از محبت، همراهی و توجه اعضای خانواده، دوستان و سایر افراد تعریف شده است.[۲۷]

تحقیقات زیادی نشـان داده‌اند که حمایت اجتماعی می‌تواند نتایج منفی فشـار روانی را تعدیل نماید. محققان بسـیاری نیز حمایت اجتماعی را مفهومی چندبعدی تلقی کرده‌اند که شـامل صمیمیت عاطفی و نزدیکی به‌عنوان اسـت. حمایت اجتماعی به‌طور معمول، به اعمال انجام‌شـده برای یک فرد آشـفته به‌وسـیله افراد عمده از قبیل اعضای خانواده، دوستان، همکاران، خویشاوندان و همسایگان اطلاق می‌شود. این اعمال معمولا کمک ابزاری، کمک اجتماعی-هیجانی و کمک اطلاعاتی را شـامل می‌شود. کمک ابزاری به اعمال یا مواد فراهم‌شده به‌وسیله دیگران اطلاق می‌گردد که فرد را برای انجام مسـوولیت‌های مربوط به نقش معمولی قادر می‌سـازد. سیسـتم حمایت اجتماعی، مطابق با نظر کاپلان عبارت اسـت از: واگذار کردن بخشی از ضروریات بین‌فردی به گروهی از افراد که قادرند در مواقع اضطراری، حفاظت‌های عاطفی و منابع حمایتی را برای افراد مهیا کنند. به‌علاوه مردم با فراهم کردن کمک‌ها، منابع اطلاعات و آگاهی‌های شـناختی برای افراد نیازمند، موجب افزایش توانایی آنان در مقابل با بحران‌های روحی می‌شـود.[۲۸] مطابق با نظر کاپلان یک فرد به گروه‌های حمایتی متعددی در خانه، محل کار و تفریح‌گاه‌های عمومی نیازمند است.[۲۹] در تحقیق حاضر، نیز مشخص شد افرادی که از حمایت اجتماعی بیشـتر برخوردار بودند، نگرش مثبت‌تری نسـبت به ازدواج داشتند. به نوعی سیستم حمایتی قوی‌تر باعث شده بود دیدگاه دانشجویان دختر را در رابطه با ازدواج مثبت‌تر نماید.

همچنین در یافته‌های پژوهش حاضر، در زمینه تفاوت بین بعد خانوار با نگرش به ازدواج، بین این دو متغیر برحسـب بعد خانوار تفاوت وجود دارد. عامل اصلی مدرنیزاسیون، به گسترش فرصت‌های تحصیلی، تغییرات در نیروی کار و فعالیت‌های شـغلی، بعد خانوار، اشـتغال زنان و شهرنشینی می‌توان اشـاره کرد. در جریان مدرنیزاسیون، خانواده‌محوری به فردمحوری

[Downloaded from socialworkmag.ir on 2026-11-14]

DOR: 20.1001.1.1735451.1401.10.4.5.5]

تبدیل می‌شـود. فرایند مدرنیزاسیون با ترجیح خانـواده هسـته‌ای، فردمحـوری در مقابـل خانـواده هسـته‌ای، فردمحـوری در مقابـل خانواده‌محوری، بهبود موقعیت زنان، گسترش تحصیلات عمومی، شهرنشینی و ازدواج‌های سنتی به سـازمان‌ها و نهادهای دیگر واگذار می‌شـود. درنتیجه، خانواده به واحد هسته‌ای تبدیل می‌شـود که بر فردگرایی استوار است؛ یعنی بخش عمـده‌ای از تصمیم‌های مربوط به زندگی اعضای خانواده مانند تصمیمگیری درباره تشکیل خانواده و ازدواج را خود افراد اتخـاذ می‌کنند. این ازدواج‌ها با انتخاب آزاد، معمولا با سـنین ازدواج بالاتر همبسته‌اند.[۳] همچنین در نتایج پژوهش مشـخص شد که میـزان افزایش تحصیلات با نگرش به ازدواج در ارتباط اسـت. افزایـش تحصیلات افراد، بسـیاری از عوامل مهم مرتبط با ازدواج نظیر انتظـار از روابط زناشـویی و ازدواج و نحوه انتخاب همسر را تحت تاثیر قرار داده است؛ مثلا برای زنان با تحصیلات بالاتر، امکان حضور فعال در اجتماع بیشتر می‌شود، درنتیجه آن‌ها برای خود موقعیتی مشـابه با موقعیـت مردان را طلب می‌کننـد. تلاش برای دسـتیابی به این موقعیت و ایجاد امنیت کافی بـرای پایدار بودن آن در طول زندگی، هم زمان و هم فرآیند تشـکیل خانواده را دچار دگرگونی می‌کند.[۳۰]

محدودیت‌هـا: یکی از مهمتریـن محدودیت‌های پژوهش حاضر نمونه‌گیری در دسـترس اسـت و این‌که تعداد نمونه به اندازه مورد نظر تحقیق نرسـید. لذا، تکیه کـردن به یافته‌های پژوهـش حاضر، نیازمند تقویت آن با انجام تحقیقات کمی و کیفی در سطح گسترده‌تر است.

پیشـنهادها: با عنایت به نتایج تحقیق، پیشـنهاد می‌گردد، تقویت باورهای دینی در بین جوانان، مخصوصا در بین دانشـجویان در اولویت سیاسـتگذاری‌ها قرار گیرد. همچنین با توجه به افزایش سـن ازدواج و این‌کـه میانگین نگـرش مثبت به ازدواج در مقاطع تحصیل دیده شـد، پیشنهاد می‌شـود در مقاطع پایینتر نیز اقدامات فرهنگی در جهت تمایل به ازدواج انجام گیرد.

سپاسگزاری: تعارض منافعی بین نویسندگان مقاله نیست. ضمنا از مشارکت‌کنندگان در تحقیق تشکر و قدردانی به‌عمل می آید.

منابع

References:

1. Higgins LT, Zheng M, Liu Y & Sun CH. Attitudes to marriage and sexual behaviors: A survey of gender and culture differences in China and United Kingdom. Sex Roles. 2002; 46 (3-4): p. 75-89.
2. Shoaa Kazemi M & Jafari Harandi M. A Comparative study of attitudes of single and married students towards marriage from the perspective of glasser reality therapy. Social Research Quarterly. 2009; 3 (4): p. 111-128. [Persian]
3. Mahmoudian H. Rising marriage age: A study of supporting factors. Journal of Social Sciences, 2004; (24): p. 69-85. [Persian]
4. Braaten EB. & Rosén LA. Development and validation of the marital attitude scale. Journal of Divorce & Remarriage, 1998; 29 (3-4): p. 83-91.
5. Holman TB, Birch P, Carroll JS, Doxey C, Larson JH & Linford ST. Longitudinal research in the social and behavioral sciences: An interdisciplinary series. Premarital Prediction of Marital Quality or Breakup: Research, Theory, and Practice, 2001.
6. Oskamp S. Applied social psychology. New Jersey, United States. Prentice Hall. 1992. [Persian]
7. Yousefi Z, Abedi M. The efficacy examination of healthy relationship instructing with social learning perspective instructing on increasing awareness about boys andabusive relationships among girls. The Quarterly Journal of Fundamentals of Mental Health, 2007; 9(36): 99-105. [Persian]
8. Amato PR. & Rogers SJ. Do attitudes toward divorce affect marital quality? Journal of Family Issues, 1999; 20 (1): p. 69-86.
9. Thornton, A. Influence of the marital history of parents on the marital and cohabitational experiences of children. American Journal of Sociology, 1991; 96 (4): p. 868-894.
10. Steinberg SJ, Davila J, & Fincham F. Adolescent marital expectations and romantic experiences: Associations with perceptions about parental conflict and adolescent attachment security. Journal of Youth and Adolescence, 2006; 35 (3): p. 314-329.
11. Sharifi P. Research methods in behavioral sciences, Tehran: Sohan Publications, 2001. [Persian]
12. Fallah A. The role of beliefs intervention program in youth tendency to get married at Beheshti University. 2nd National Congress of Family Pathology, 2005. [Persian]
13. Sabbaghchi M, Askari Nodoushan A, Torabi F. Determinants of attitude towards marriage and family

[Downloaded from socialworkmag.ir on 2026-11-14]

DOR: 20.1001.1.1735451.1401.10.4.5.5]

formation in Yazd. Iranian Population Studies Journal. 2018; 3 (1): p. 131-162. [Persian]
14. Harazi MA, Hoseini Motlagh SM, Sadriyan MR. The survey of Medical University of Shahid Sadoughi students about effective factors on marriage. Journal of Shahid Sadoughi University of Medical Sciences-Yazd 2001; 9(1):37-43. [Persian]
15. Zareshahabadi A, Solimani Z. Factors related to student's tendency towards premarital relations in Yazd University. Social Welfare Quarterly. 2012; 12 (45): p. 391-421. http://refahj.uswr.ac.ir/article-1-1019-fa.html.
16. Poor Afkari N, Anbari Roozbehani M & Hakiminia B. Investigating the relationship between personality traits and attitudes toward marriage: A case study: 18-25 year old female students, University of Isfahan. Journal of Social Sciences, Islamic Azad University, Shushtar Branch, 2012; (2): p. 73-98. [Persian]
17. Benevolent H, Fani M & Asgharpour Masouleh AR. Assessing students' attitudes toward marriage and the factors affecting it. Journal of Applied Sociology, 2017; 28 (3): p. 99-122. [Persian]
18. Malhotra A, Tsui A. O & de Silva V. Mothers daughters and marriage: Explaining similarity in generational perceptions in Sri Lanka marriage. The Second National Congress of Family Pathology. Family Research Institute, 1992.
19. Gubernskaya Z. Changing attitudes toward marriage and children in six countries. Sociological Perspectives, 2010; 53 (2): p. 178-200.
20. Taheri, F. Investigating the relationship between social support and coping styles with adolescence in adolescents living in correctional centers and normal adolescents. (Dissertation). Department of Educational Psychology, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Allameh Tabatabai University. 2010. [Persian]
21. Ebrahimi Ghavam P. Evaluation of the validity of the three concepts of source of control, self-esteem and social support. (Dissertation). Faculty of Psychology and Educational Sciences, Islamic Azad University. 1993. [Persian]
22. Braaten EB, & Rosén LA. Development and validation of the marital attitude Scale. Journal of Divorce & Remarriage, 1998. 29(3-4), 83-91
23. Koenig H, Parkerson GR Jr, Meador KG. Religion index for psychiatric research. The American Journal of Psychiatry. 1997 Jun; 154(6): 885-6
24. Baljani S, Khashabi J, Amanpour A, Azimi N. Investigating the relationship between spiritual health, religion and hope in cancer patients. Journal of the School of Nursing and Midwifery, Tehran University of Medical Sciences, Volume 17, Number 3, 2011, p. 37-27. [Persian]
25. Vosoughi M, & Daemi A. Socio-cultural factors affecting parents' attitudes toward relationships between male and female adolescents in Tehran. Anthropology Quarterly, 2005; 4 (7): p. 161-188. [Persian]
26. Schulz U, & Schwarzer R. Long-term effects of spousal support on coping with cancer after surgery. Journal of Social and Clinical Psychology, 2004; 23 (5): p. 716-732.
27. Sarafino EP & Smith TW. Health psychology: Biopsychosocial interactions. John Wiley & Sons. 2014.
28. Sarason IG. Social support: Theory, research and applications (Vol. 24). Springer Science & Business Media, 2013.
29. Yedirir S, & Hamarta E. Emotional expression and spousal support as predictors of marital satisfaction: The case of Turkey. Educational Sciences: Theory and Practice, 2015; 15 (6): p. 1549-1558.
30. Moradi G, & Saffarian M. Social and economic factors related to increasing the age of marriage of young people (Case study of Kermanshah). Journal of Youth Sociological Studies, Third Year, 2012; (7): p. 81-108. [Persian]

[Downloaded from socialworkmag.ir on 2026-11-14]

DOR: 20.1001.1.1735451.1401.10.4.5.5]